

Grant Arthur Gochin
10 900 Winnetka ave, Chatsworth, CA 91311
Jungtinės Amerikos Valstijos

Atstovaujamas: **Advokato Roko Rudzinsko**

Seimo Kontrolierių Įstaigai
Gedimino pr. 56, 01110 Vilnius

Kopija el. paštu

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui

Advokatas Rokas Rudzinskas ir Grant Arthur Gochin, asmens kodas: 36311021360, adresas: 10900 Winnetka Ave, Chatsworth, CA 91311, JAV (toliau tekste – Pareiškėjas) 2016 m. rugpjūčio 11 d. sudarė teisinių paslaugų ir atstovavimo sutartis, kurių pagrindu advokatui buvo pavesta atstovauti Klientą valstybės ir kitose institucijose, įmonėse, įstaigose, organizacijose, teikti prašymus, gauti reikalaujamus dokumentus bei palaikyti teisinius ryšius su trečiosiomis šalimis. Atstovavimo santykius įrodantys dokumentai Seimo kontrolierių įstaigai yra pateikti su ankstesniu kreipimusi.

Kreipiames dėl Genocido ir rezistencijos tyrimo centro 2018-02-26 rašto Nr. 55R-21.

Genocido ir rezistencijos tyrimo centro (toliau - Centras) direktorė atsakydama į Seimo kontrolieriaus nurodymą pateikti teisės aktų reikalavimus atitinkantį atsakymą dėl genocido sąvokos aiškinimo oficialiose istorinėse išvadose (2018-02-02 Nr 4D-2017/1-1558/3D-317), savo poziciją pateikė raštu Nr. 55R-21, kuriame išdėstė tyrimo metu naudotą genocido nusikaltimo teisinio aiškinimo metodiką.

Centras teisinasi, kad istorinėse išvadose asmenų veiksmus vertino sutinkamai su Konvencijos ir Niurnbergo statuto nuostatomis, aiškinančiomis genocido nusikaltimo sudėtį ir atsakomybę. Su tokia pozicija sutikti negalime, kadangi pačiose išvadose jokio panašaus vertinimo nėra.

Pasisakydamas dėl siauro genocido nusikaltimo sąvokos interpretavimo (kai nusikaltimas yra vertinamas tik tiesioginių vykdytojų aspektu), Centras nurodo, kad oficialioje istorinėje išvadoje paminėdamas J.Noreikos 1941 m. pasirašytus įsakymus Centras norėjo, tačiau dėl asmens nekaltumo prezumpcijos negalėjo pasakyti, kad J.Noreika dalyvavo vykdančiam genocidą, todėl savo išvadoje nurodė “apibendrintai galima teigti, kad vokiečių okupacijos laikotarpiu Jonas Noreika nėra dalyvavęs žydų masinėse naikavimo operacijose Telšių ir Šiaulių apskrityse”.

Iš pateikto paaiškinimo galima suprasti, kad Centras vedamas nekaltumo prezumpcijos negali visuomenei pateikti objektyvaus istorinių įvykių vertinimo, todėl tiek J.Noreikos, tiek K.Škirpos išvadose pateikė kategoriškas išteisinančias išvadas. Manome, kad asmens

nekaltumo prezumpcija turi būti suprantama, kaip reikalavimas nereikšti viešų kaltinimų nusikalstama veika, tačiau rezistencijos tyrimo centras šią prezumpciją pasitelkia formuodamas išvadas.

Centras rašte taip pat nurodo, kad rengdamas pažymą apie K.Škirpą, centras nepaminėjo, tačiau atsižvelgė į aplinkybę, kad 1941 m. laikinajai vyriausybei vadovavusio Juozo Brazaičio-Ambrazevičiaus (perėmusio valdžią iš K.Škirpos), “veikla 1974 m. buvo išsamiai tirta JAV Kongrese ir JAV Imigracijos ir natūralizacijos tarnyboje, ir J. Ambrazevičius - Brazaitis buvo visiškai išteisintas.”

Norime atkreipti Seimo kontrolieriaus dėmesį į tai, kad istorikų žiniomis Juozo Brazaičio atžvilgiu JAV Kongrese ir tarnyboje nebuvo atliekamas joks oficialus tyrimas¹. Kadangi nebuvo atliekamas tyrimas - nebuvo priimtas joks išteisinamasis sprendimas. Tai patvirtina, pridėdamas JAV Kongreso atstovų rūmų, teisėtvarkos komiteto nario Joshua Eilberg 1975-01-13 laiškas adresuotas Amerikos Lietuvių bendruomenės vice-prezidentui Stanley A.Gecys. Laiške kongreso narys informuoja, kad

“JAV Imigracijos ir Naturalizacijos Tarnyba išbraukė Juozas Brazaitis ir Jonas Slepetytis iš sąrašo JAV reziduojančių asmenų įtariamų nacių karo nusikaltimais, tyrimas jų atžvilgiu buvo sustabdytas. Šie veiksmai yra paremti tarnybos nuostata, kad nėra duomenų apie šių asmenų dalyvavimą pro-nacistineje ar antisemitinėje veikloje. “

Vertinant centro pateiktą atsakymą ir pridėdamo rašto tekstą, galime darytina išvada, kad centras K.Škirpos istorinę išvadą parengė remdamasis aplinkybe, kuri nėra pagrįsta dokumentais. Tarp išteisinimo ir bylos sustabdymo yra didelis skirtumas. Juozo Brazaičio JAV neišteisino, greičiau jo veiklos netyrė nes istoriniai dokumentai buvo saugomi okupuotoje Tarybų Lietuvoje. Rašte yra nurodoma, kad būtent duomenų stoka buvo pagrindas bylai stabdyti.

Vertinant išdėstytą, darytina išvada, kad Centras savo išvadoje dėl K.Škirpos veiklos vadovavosi duomenimis, kurie aiškiai prieštarauja faktiniam dokumento tekstui.

Centro rašte išdėstyta genocido tyrimų metodika patvirtina, kad Centras savo funkcijas vykdo ydingai ir visuomenei pateikia neobjektyvią informaciją ir kryptingai interpretuoja istorinius įvykius, dokumentus ir įstatymą.

Šis kreipimasis nereikalauja jokių papildomų Seimo kontrolieriaus veiksmų. Dėkojame už tarpininkavimą gaunant Genocido ir Rezistencijos tyrimų centro poziciją dėl genocido sąvokos aiškinimo.

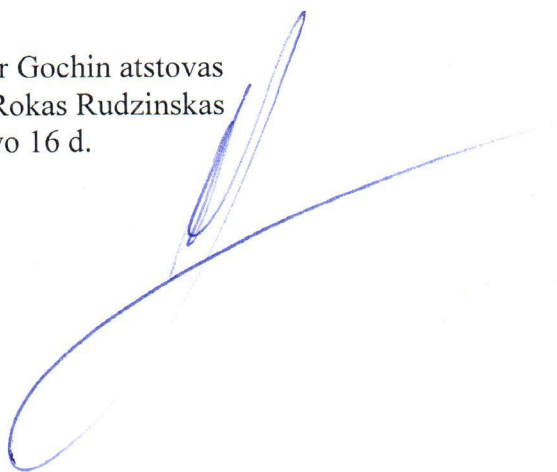
Šio rašto kopija taip pat yra siunčiama Genocido ir rezistencijos tyrimo centrui el. paštu.

PRIDEDAMA:

¹ <https://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007105>

1. Genocido ir rezistencijos centro 2018-02-26 rašto Nr. 55R-2;
2. 1975-01-13 JAV Kongreso atstovų rūmų, teisėtvarkos komiteto nario Joshua Eilberg laiškas.

Pagarbiai,
Grant Arthur Gochin atstovas
Advokatas Rokas Rudzinskas
2018 m. kovo 16 d.





LIETUVOS GYVENTOJŲ GENOCIDO IR REZISTENCIJOS TYRIMO CENTRAS

Biudžetinė įstaiga, Didžioji g. 17/1, LT-01128 Vilnius tel. (8 5) 231 4139, faks. (8 5) 279 1033, el. p. centras@genocid.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191428780

Grant Arthur Gochin
Atstovaujamam advokato Roko Rudzinsko
A. Micevičiaus g. 14-2
Vilnius

2018-02-26 Nr. *55R-21*
Į 2017-11-30 Nr.4D-2017/1-1558/3D-3511

DĖL INFORMACIJOS PATEIKIMO

Informuojame, kad 2017-11-30 Seimo kontrolieriaus prašymu pakartotinai atsakome į Jūsų skundą dėl LGGRTC rašytų pažymų apie Jono Noreikos ir Kazio Škirpos veiklą.

LGGRTC pakartotinai nesutinka su Jūsų vertinimu, kad „Centras, formuodamas valstybės politiką istorinių tyrimų srityje ir nustatydamas tokių tyrimų metodikas ir kryptis, pažeidžia LR BK 99 str., Niurnbergo tribunolo statuto 6 str. ir Jungtinių Tautų suformuotus genocido nusikaltimo sudėties aiškinimo principus“, „nevertina savanoriško prisidėjimo prie genocido kaip nusikaltimo žmogiškumui“, „Centras Išvadose dėl K. Škirpos ir J. Noreikos veiklos Antrojo pasaulinio karo metais iškreipia tarptautinėje teisėje pripažįstamą genocido nusikaltimo dalyvių sąvoką“, „Centras oficialiose išvadose asmenis vertina tik tiesioginiu genocido vykdytojo aspektu ir genocido dalyvių ratą aiškina siaurai, t.y. nustatinėja tiksliai, ar asmuo šaudė ar nešaudė žydų tautybės asmenis, ir šią poziciją aiškiai pabrėžia“, „Centras ignoruoja likusias baustinas veikas“, „šiais teisiniais aspektais Centras asmenų elgesio nevertina“.

LGGRTC mano, kad šie vertinimai nėra pagrįsti ir neatitinka tikrovės. LGGRTC primena, kad LR Konstitucinis Teismas 2000-06-30 nutarime pabrėžė, kad „valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių“, taigi ir vienos pagrindinių šių teisių – žmogaus nekaltumo prezumpcijos.

LGGRTC pateikia papildomus paaiškinimus dėl Jono Noreikos ir Kazio Škirpos veiklų tyrimo.

Dėl pažymos apie Joną Noreiką.

LGGRTC (toliau – Centras), tirdamas Jono Noreikos veiklą, rėmėsi visais jam pasiekiamais informacijos šaltiniais ir ją vertino pagal Jungtinių Tautų Organizacijos Konvencijos dėl kelio užkirtimo genocido nusikaltimui ir baudimo už jį bei Niurnbergo tribunolo statuto nuostatas ir Jungtinių Tautų Baudžiamojo Tribunolo praktiką, aiškinančią minėtas Konvencijos nuostatas.

Tai akivaizdžiai matyti iš Centro pateiktos pažymos, kurioje neapsiribota vien konstatavimu, kad Jonas Noreika nebuvo tiesioginis genocido vykdytojas - nešaudė žmonių, bet rašoma ir apie kitą jo veiką (žydų izoliavimą), kuri ir buvo vertinama pagal Pareiškėjo nurodytas Konvencijos ir Tribunolo suformuotas nuostatas.

Centras savo pažymoje pabrėžė, kad pagal turimus duomenis J. Noreika nėra tiesiogiai dalyvavęs žydų masinėse naikinimo operacijose ne todėl, kad Centras „asmenis vertina tik tiesioginiu genocido vykdytojo aspektu“, kaip neteisingai teigiama Pareiškėjo skunde, bet todėl, kad surinkti

duomenys paneigia Plungės komendantūroje dirbusio A. Pakalniškio prisiminimus, esą J. Noreika yra buvęs tiesioginis žydų masinio naikinimo operacijų dalyvis.

Centro pažymoje rašoma: „Atlikti J. Noreikos veiklos vokiečių okupacijos laikotarpiu tyrimai leidžia teigti, kad ji **negali būti vertinama vienareikšmiškai**. (...). Apibendrinant galima teigti, kad vokiečių okupacijos laikotarpiu Jonas Noreika nėra dalyvavęs žydų masinėse naikinimo operacijose Telšių ir Šiaulių apskrityse. **Tačiau okupacinei nacių valdžiai ji, kaip ir kitus lietuvių civilinės administracijos pareigūnus, pavyko įtraukti į su žydų izoliavimu susijusių reikalų tvarkymą.**”

Ši pastaba, išryškinta oficialiame Centro rašte, akivaizdžiai paneigia Pareiškėjo kaltinimus, neva „Centras oficialiose išvadose asmenis vertina tik tiesioginiu genocido vykdytojo aspektu ir genocido ratą aiškina siaurai, t.y. nustatinėja tikrai, ar asmuo šaudė ar nešaudė žydų tautybės asmenis“.

Centras savo pažymoje atkreipė dėmesį, kad yra rastas 1941 m. rugpjūčio 22 d. Šiaulių apskrities viršininko J. Noreikos pasirašytas raštas „Visiems Šiaulių apskrities valsčių viršaičiams ir antraeilių miestų burmistrams“, kuriame pranešama apie Šiaulių apygardos komisaro įsakymą iškelti žydus ir pusiau žydus iš valsčių ir miestelių bei apgyvendinti juos viename rajone – gete, ir kuriame nurodoma, kad žydai nuo rugpjūčio 25 iki 29 d. turi būti perkelti į Žagarės miestą.

Pažymėdamas šį faktą Centras norėjo pabrėžti, kad ši J. Noreikos veika gali patekti į Konvencijos ir Tribunolo apibrėžtas nusikalstamas veikas, tačiau atsižvelgdamas į visuotinai pripažįstamą nekaltumo prezumpcijos principą bei turimus duomenis, Centras negalėjo teigti, kad J. Noreika „tyčia sudarė tokias gyvenimo sąlygas, kuriomis buvo apgalvotai siekiama fiziškai sunaikinti“ žydus ar jų dalį, „tiesiogiai ir viešai kurstė genocidą“, „bendrininkavo vykdant genocidą“ ar vykdė kitas veikas, numatytas Konvencijos 2 ir 3 str. ar Niurnbergo tribunolo statute.

Centras pagal savo kompetenciją negalėjo nustatyti, ar J. Noreika tikrai pasirašė šį raštą ir ar jis „žinojo, ar turėjo žinoti apie vykdytojo tikslą sunaikinti dalį grupės“, kaip nurodoma Baudžiamojo Tribunolo praktikoje. Centras savo pažymoje nurodė šiuo požiūriu svarbią aplinkybę, t. y., kad J. Noreika nebuvo patikimas naciams žmogus: dėl vokiečių civilinės valdžios įsakymų nevykdymo ir nacių valdžiai nepalankių straipsnių 1943 m. vasario 23 d. J. Noreika buvo atleistas iš Šiaulių apskrities viršininko pareigų ir įkalintas Šiaulių kalėjime, o vėliau išvežtas į Štuthofio koncentracijos stovyklą Vokietijoje.

Rašydamas pažymą apie J. Noreiką Centras atsižvelgė (nors to ir neminėjo pažymoje), kad LR Aukščiausiasis teismas yra reabilitavęs J. Noreiką ir iki šiol nėra panaikinęs jo reabilitacijos.

Visa ši Centro pažymoje išsamiai ir plačiai išdėstyta Jono Noreikos veiklos aplinkybių visuma patvirtina, kad Centras, tirdamas Jono Noreikos veiklą ir teikdamas savo išvadą, tinkamai taikė Konvencijos reikalavimus ir laikėsi genocido nusikaltimo sudėties vertinimo kriterijų, suformuotų Konvencijoje, Niurnbergo tribunolo statute ir Baudžiamojo Tribunolo praktikoje.

Dėl pažymos apie Kazį Škirpą.

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, tirdamas Kazio Škirpos veiklą, rėmėsi visais jam pasiekiamais informacijos šaltiniais ir ją vertino pagal Jungtinių Tautų Organizacijos Konvencijos dėl kelio užkirtimo genocido nusikaltimui ir baudimo už jį bei Niurnbergo tribunolo statuto nuostatas ir Jungtinių Tautų Baudžiamojo Tribunolo praktiką, aiškinančią minėtas Konvencijos nuostatas.

Tai akivaizdžiai matyti iš Centro pažymos, kurioje atkreipiamas dėmesys į K. Škirpos veiklą, kuri ir buvo vertinama pagal Pareiškėjo nurodytas Konvencijos ir Tribunolo suformuotas nuostatas: „**K. Škirpos ir Berlyno LAF veikloje antisemitizmas buvo iškeltas į politinį lygmenį ir tai galėjo paskatinti dalį Lietuvos gyventojų įsitraukti į Holokaustą.**“

Šioje pažymoje išryškinta Kazio Škirpos veika patvirtina, kad Centras ją vertino atsižvelgdamas į JT Konvencijos nuostatas ir Baudžiamojo Tribunolo taikomą praktiką ir akivaizdžiai paneigia Pareiškėjo kaltinimus, neva „Centras oficialiose išvadose asmenis vertina tik tiesioginiu genocido vykdytojo aspektu ir genocido ratą aiškina siaurai, t. y. nustatinėja tikrai, ar asmuo šaudė ar nešaudė žydų tautybės asmenis“.

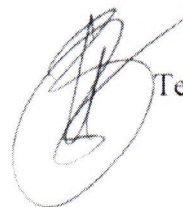
Pažymėdamas tą faktą Centras norėjo pabrėžti, kad ši K. Škirpos veika gali patekti į Konvencijos ir Tribunolo apibrėžtas nusikalstamas veikas, tačiau atsižvelgdamas į visuotinai pripažįstamą nekaltumo prezumpcijos principą, ir turimus duomenis, Centras negalėjo teigti, kad K. Škirpa „tyčia sudarė tokias gyvenimo sąlygas, kuriomis buvo apgalvotai siekiama fiziškai sunaikinti ją visą ar jos dalį“, „tiesiogiai ir viešai kurstė genocidą“, „bendrininkavo vykdant genocidą“ ar vykdė kitas veikas, numatytas Konvencijos 2 ir 3 str.

Pagal turimą informaciją ir savo kompetenciją Centras taip pat negalėjo teigti, kad K. Škirpa „žinojo ar turėjo žinoti apie vykdytojo tikslą sunaikinti dalį grupės“, kaip nurodoma Baudžiamojo Tribunolo praktikoje. Centras savo pažymoje nurodė šiuo požiūriu svarbias aplinkybes: išanalizavus Berlyno LAF organizacijos parengtuose tekstuose sutinkamus antisemitinius teiginius, galima tvirtinti, kad jos nariai „žydų problemą“ siūlė spręsti ne genocido, o išvymo iš Lietuvos būdu, taip pat pažymėjo, kad karo išvakarėse Berlyno LAF nariai neturėjo jokios informacijos apie tai, kad naciai planuoja visiškai išžudyti žydus, o pats K. Škirpa nebuvo naciams patikimas žmogus - Laikinajai Vyriausybei paskelbus atkuriant Lietuvos nepriklausomybę gestapas Kaziui Škirpai skyrė namų areštą.

Rašydamas pažymą apie K. Škirpą Centras atsižvelgė ir į šalutines aplinkybes, kurių nepaminėjo toje pažymoje - dėl galimų panašių nusikalstamų veikų, apibrėžtų Konvencijoje ir Statute, įtariamo Lietuvos laikinosios vyriausybės vadovo Juozo Brazaičio - Ambrazevičiaus, šias pareigas perėmusio areštavus K. Škirpą, veikla 1974 metais buvo išsamiai tirta JAV Kongrese ir JAV Imigracijos ir natūralizacijos tarnyboje, ir J. Ambrazevičius - Brazaitis buvo visiškai išteisintas. Pats K. Škirpa paskutinius savo 30 gyvenimo metų praleido JAV (mirė 1979 m.) nesulaukęs jokių kaltinimų iš JAV administracijos ar teisėsaugos, kuri, kaip jau minėta, aktyviai ieškojo genocido nusikaltimus vykdžiusių asmenų ir tyrė Lietuvos laikinosios Vyriausybės veiklą.

Visa ši Centro pažymoje išsamiai ir plačiai išdėstytą Kazio Škirpos veiklos aplinkybių visuma patvirtina, kad Centras, tirdamas K. Škirpos veiklą ir teikdamas savo išvadas, tinkamai taikė Konvencijos reikalavimus ir laikėsi genocido nusikaltimo sudėties vertinimo kriterijų, suformuotų Konvencijoje, Niurnbergo tribunolo statute ir Baudžiamojo Tribunolo praktikoje.

Generalinė direktorė



Teresė Birutė Burauskaitė

Arūnas Bubnys, tel. (8~5) 266 1521, el. p. arunas.bubnys@genocid.lt

Dalius Egidijus Stancikas, tel. (8~5) 275 1266, el. p. dalius.stancikas@genocid.lt

NINETY-THIRD CONGRESS

SUBCOMMITTEE ON IMMIGRATION, CITIZENSHIP, AND
INTERNATIONAL LAW

JOSHUA EILBERG, PA., CHAIRMAN
JEROME R. WATKINS, CHAIR
WALTER FLOWERS, ALA.
JOHN F. SEIDERLING, OHIO
ELIZABETH HOLTZMAN, N.Y.
WILLIAM J. KEATING, OHIO
TOM RAUSBACK, PA.
CHARLES G. WIDGINS, CALIF.
HAMILTON PUGH, JR., N.Y.

Committee on the Judiciary
U.S. House of Representatives
Washington, D.C. 20515

SAMUEL J. CLINE, COUNSEL
ARTHUR P. ENOCH, JR., ASSISTANT COUNSEL
DONALD G. BERRY, ASSISTANT COUNSEL
FRANCIS P. CIOFFI, LEGISLATIVE ANALYST

2429 Rayburn House Office Bldg.
Washington, D. C. 20515
January 13, 1975

Mr. Stanley A. Gecys
Executive Vice-President
Lithuanian-American Community of the U.S.A., Inc.
1004 Robinson Building
42 South 15th Street
Philadelphia, Pennsylvania 19102

Dear Mr. Gecys:

Enclosed is a copy of a letter from the Immigration and Naturalization Service which states that Juozas Brazaitis and Jonas Slepety's have been removed from the active list of Alleged Nazi War Criminals residing in the United States and that the investigations relating to them have been stopped.

These actions are based upon the INS's determination that there is no evidence of anti-Jewish or pro-Nazi activities on their part.

I trust that this document will serve to relieve the pressures and frustrations these two men and their friends have been living under because of the charges which had been brought against them.

With best wishes,

Sincerely,

Joshua Eilberg
JOSHUA EILBERG

JE:ut
Encls.